

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Quæstio I. De Natura scientiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

TRACTATUS II. LOGICUS.

De Proemialibus & de prima Operatione Intellectus.

Præfens Disceptatio erit bipartita. Primum disceptabimus de Proemialibus Logica. Deinde de prima Operatione Intellectus tanquam Objecto partiali Logica; Et quidem tractatio de Proemialibus extendet se ad omnes alias scientias & ad habitum etiam Theologia. Et quia opuscula mea ita vellem edita, ut ex illis unusquisque discere possit ea, quæ passim ea tempestate tractantur in Scholis, cumque discenda speculativè incipiant à Logica, ita difficultates temperanda erunt, ne sub initium obruant ingenia, huic labori se accingentium. Sit

DISPUTATIO I.

De Natura Scientiæ & Objecti in Communi.

Icet quidem in Speculativis præsupponatur Objectum Scientiæ, quia tamen Objectum habet rationem differentiarum: Ipsa autem Scientia, ponitur pro genere in definitione habituum scientificorum, hinc prius de Scientiâ tanquam universaliori, quàm de Objecto tractabitur.

QUÆSTIO I.

De Natura Scientiæ.

Natura rei definitione innotescit. Definitio constat Genere & Differentia, ut ergò innotescat, quid sit Scientia, querendum hic erit de Genere in Definitione ejus ponendo, accedemus postea ad differentiam. Ne tamen sit quæstio de subjecto non supponente. *Sic*

DIFFICULTAS I.

An sit Scientia?

PRÆMITTO I. *Aliquos veteres Academicos non agnovisse ullas novas Scientias. Sed dicebant, esse aliquem intellectum omnium unum, qui quando unitur alieui, facit illum intelligentem, quando recedit ab illo, facit illum ignorantem.*

CONTRA est I. Quia vel habebant unitum hunc sibi intellectum hi Auctores, quando asseriebant, per conjunctionem illius intellectus nos fieri Scientes, & per separationem ab eodem fieri ignorantes, vel non habebant tunc sibi unitum hunc intellectum; si non habebant unitum sibi tunc, hunc intellectum. Ergò non sciebant, se scientes fieri, unionem illius intellectus, si verò habebant unitum, quæro: cur non potius habebant sibi hunc intellectum unitum, illi, qui negabant nos fieri scientes per unionem cum isto intellectu: Quod si huic potius parti erat unitus, sequeretur ab hac parte veritatem stare, nosq; non reddi scientes per unionem cum isto intellectu.

RESPONDERIS. Illi parti uniri hunc intellectum, quæ habet phantasmata melius disposita.

CONTRA. Rediret quæstio; an hæc ipsa responsio supponat in respondentibus potius, & non in oppositum sentientibus, meliora phantasmata, adeoq; & scientiam.

CONTRA est II. Iste intellectus vel est unus, vel multiplex, si multiplex: non erit ratio cur non erunt tot intellectus, quot intelligentes; non etiam potest dici unus intellectus; quia sequeretur duos diffitos, non posse unum idemque intelligere & scire, quomodo enim unus intellectus, in pluribus foret locis, imò sequeretur uno sciente omnes debere esse ignorantes, quia cum uno tantum, unus intellectus, potest conjungi.

† Aa

Ex

Ex quo ulterius sequitur, duos diffitos non posse scire, quod scientes reddantur per unionem istius intellectus, duobus enim diffitis non potest unum idemque uniri.

RESPONDEBIS. Hunc Intellectum esse toto orbe fufum.

CONTRA. Tum quia, hujus asserendi nullum est fundamentum. Tum quia si intellectus est toto orbe fufus. Ergo & ignorantia est toto orbe fusa, praesertim cum longè plures sint ignorantes, reddique debet ratio, cur non ductu ignorantiae asseruerint, hoc sentientes dum dixerunt: nos fieri scientes per unionem cum isto intellectu. Tum quia si intellectus est toto orbe fufus qui reddit per illos scientes, jam erunt omnes scientes, & si toto orbe est fufus, quomodo separari à nobis poterit, vi cuius separationis, dicis homines reddi ignorantes.

CONTRA III. Quia cognoscere est aliquid intrinsecum & vitale. Ergo principium cognoscendi, quod est intellectus, non potest esse aliquid extrinsecum.

PRÆMITTO II. *Pyrrhum & Heraclitum Philosophos, docuisse: non dari ullas Scientias, ex eo quod omnia in universo fluxa sunt & labilia, hinc iidem nutu solo respondebant, ne antequam rem verbis exprimerent, res illa diffunderet ac mutaretur.*

CONTRA hoc est I. Dantur multa immutabilia, quales sunt essentiae rerum, nec enim mutatur, quod homo, sit animal rationale.

CONTRA II. Vel dantur aliqua principia seu propositiones necessariae, vel non dantur, si non dantur, Ergo ista propositio: Totum est majus sua parte, non est necessaria, poteritque pars, major esse toto. Item haec propositio: Quodlibet est aut non est, si non est necessaria, poterit aliquid esse & non esse, quod si dantur aliqua principia necessaria, Ergo poterunt sub illis subsumi Minores, v. g. sed Petrus est. Ergo falsum est quod non sit. Quod si sub illis principiis necessariis, possunt subsumi certae minores. Ergo & dari Scientia, sciretur enim jam, Petrum dum est, falsum esse, quod non sit.

CONTRA III. Quia si nihil certo sciri potest. Ergo nec hoc scitur, quod nihil certo sciri possit. Ergo nec scitur nihil nos scire posse.

PRÆMITTO III. *Platonem negasse dari Scientias ullas de Novo, sed dicebat, ante unionem animae cum corpore, dari in anima Scientias rerum omnium, sed quando jam uniuntur corpori obfuscarì hanc Scientiam. Unde per illum aliquid scire, non plus erat, quam habere reminiscentiam eorum, quae in ante cognoverat.*

CONTRA est I. Quia animae illae, si praexistunt ante unionem in corpore, deberent esse ab aeterno productae, ut etiam supponit haec sententia, non sunt autem ab aeterno productae, quia oppositum docet fides, & ratio, quia animae sunt essentialiter ordinatae ad corpus; corpus etiam

seu Materia essentialiter ordinatur ad formam, quamvis sub disjunctione; debebat ergo dari exigitivum aliquod, per quod illi ordines complerentur: hoc autem exigitivum non aliud est, quam ipsae dispositiones, quae quia non erant ab aeterno, nec productio animarum connaturaliter poterat esse ab aeterno, quia si non erat ab aeterno corpus dispositum ut de facto non erat, (solae enim animae dicuntur praefuisse ab aeterno.) hoc ipso fuissent illae animae productae, non ad exigentiam Causarum secundarum, innaturalisque fuisset ista animarum productio. Idem medius Terminus negativa via proponi posset. Licet non repugnaret animas praexistere corpori, nullum tamen est fundamentum illas praexistisse.

CONTRA est II. Ista Scientia animabus praexistentibus, vel est naturalis vel acquisita, si naturalis. Ergo sicut natura etiam post unionem animarum non mutatur, alias non praexistentes animae, sed aliae hoc est mutatae unirentur, ita & naturalia earum mutari non debent, si autem illa scientia erat acquisita. Ergo in ante illam animam non habuit. Ergo ex ignorante facta est in illo statu sciens: cur ergo etiam non poterit Scientiam acquirere de novo, posita unione ad corpus.

CONTRA III. Si Scientiae de novo non darentur, sed sola reminiscencia, posset caecus judicare, de coloribus, quod falsum. Sequela probatur: quia si ante unionem ad corpus praecognovit v. g. lac esse dulce & album, percipiendo dulcedinem lactis occurrentem hic & nunc, per reminiscentiam, posset judicare de albedine, ut potè jam in ante praecognita.

His praemissis

DICENDUM est I. *Dari Scientias de novo.*

PROBATUR I. Auctoritate Aristotelis i. enim Metaph. cap. ii. *Omnes inquit homines naturaliter scire desiderant*, hic verò appetitus frustra esset, si non darentur de novo Scientiae, expleri enim non posset, aut jam remaneret expletus, solumque homo desideraret esse reminiscens, non verò sciens; similia habet 4. Metaph. tex. 22. & S. Thomas i. parte 9. 84. art. 4. & August. lib. 3. contra Academicos cap. 4.

PROBATUR II. Dantur principia lumine naturae nota, ex quibus possunt deduci infallibiles Conclusiones ut dictum supra. Ergo poterunt dari & Scientiae de novo, ipsaque experientia ostendit de novo dari Scientiam.

PROBATUR III. Nullum est fundamentum negandi, quod scientiae de novo dentur, ut visum est in praemissis. Ex alia parte sicut quia videmus nunc accendi ignem, qui antea non erat incensus, inferimusque illum de novo incendi, ita inferetur ex allata experientia, de novo dari Scientiam.

DIFFI.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT I. Plato. Illud quod de novo scire volumus, vel scivimus, vel non scivimus: si scivimus. Ergo de novo nihil scitur; si non scivimus. Ergo frustra illud scire volumus, & nunquam agnosceremus, etiamsi fortè occurreret, quia nesciretur illud, quod scire desideratur: sicut qui nunquam vidit Regem, etiamsi illi occurrat Rex, non scit esse illum Regem.

RESPONDETUR. Hoc argumentum probare, quod etiam sensus nostri nihil de novo percipiant, directè autem dici potest ipsum Objectum determinare ad sui notitiam. Deinde dici potest, illud quod de novo scire volumus, si scivimus clarè, nihil nos de novo cognoscere, secus si scivimus confusè & in principiis; & sic qui non vidit Regem, habet tamen in ante ejus descriptionem, & occurrat illi Rex, noscet eundem, quod multo magis procedit circa Scientias, quæ infundantur principiis lumine naturæ notis, ipsa autem principia, se manifestant si occurrant, sicut lux, manifestat se videnti.

OBJICIT II. Idem. Si darentur de novo Scientiæ; vel acquirerentur per sensus, vel ope Magistrum, non per sensus, quia hi ad multa se non extendunt, & in multis errant. Non ope Magistrum, quia Magister infundere species scibilium non potest, quæ tamen ad Scientiam sunt necessaria.

RESPONDETUR. Utroque modo acquiri Scientias, sensu quidem, quia ad quæ se ille objecta non extendit, tamen illa vel ratione effectuum procedentium ab illis objectis, quos attingit sensus, vel in aliquo simili noscit; nec erat in sentiendo, si auferantur impedimenta, quorum ablationem distabit intellectus, præ informatus aliis sensationibus, rectè procedentibus. Addo quamvis cognitio intellectiva dependeat à cognitione sensuum, nihil enim est in intellectu, quod non præfuerit in sensu; non est tamen necessarium, ut cognitio intellectiva sit conformis cognitioni sensuum, quod si potest esse illi difformis, poterit illo errante, non errare intellectus. Ope etiam Magistrum possunt Scientiæ acquiri, quia licet ille per se ipsum non fabricet Species; exhibitione tamen doctrinæ, determinat extrinsecè phantasiam & intellectum agentem, ad fabricandas debitas Species.

OBJICITUR III. Intellectus noster frequenter errat. Ergo non potest esse principium actuum scientificorum.

RESPONDETUR. Frequenter etiam non errare intellectum, & ut non erret, posse informari propositionibus scientificis, sibi innotescentibus.

OBJICITUR IV. Saltem nulla dabitur habitus nova Scientia, quæ sit facilitas nova ad eliciendos actus scientificos consimiles antea factis; quod

PROBATUR à pari. Visus qui est potentia na-

turalis non indiget habitu ad videndum. Ergo non indigebit etiam intellectus habitu ad sciendum.

RESPONDERI potest I. Quia potest intellectus eidem propositioni nunc assentiri, nunc dissentiri, indigebit habitu, visus autem, objectum, semper videt, nec potest non videre. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Quia potest eadem statua apparere, nunc rotunda si à longè aspiciatur, nunc non rotunda, si de propinquo, nihilo minus ad hoc tollendum, non datur ullus habitus visivæ. Ergo nec dabitur ullus habitus intellectivæ. Immerito etiam supponitur, quod intellectus possit eidem propositioni nunc assentiri nunc dissentiri: id enim fallit in principiis lumine naturæ notis, si penetrentur.

RESPONDET II. Quidam. Non dari habitum ullum ad assentiendum Conclusioni demonstrativè deductæ: sed tantum ad scientificam propositionem objecti, nam in hac sola propositione, sentimus difficultatem, posita verò jam ista propositione objecti, necessario intellectus objecto assentitur & sine difficultate. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia ut visus attingat suum objectum, non datur ullus habitus in visiva. Ergo nec dabitur ad scientificam propositionem objecti. Tum quia hæc responsio tollit habitum conclusionum, & ponit solos habitus præmissarum: quia scientifica propositio objecti, sit v. g. per præmissas; Et tamen respondens, ad solam scientificam propositionem objecti, adeoque ad solas præmissas, & non ad conclusiones admittit habitum, cujus oppositum doceri solet. Tum quia si non admittitur habitus conclusionum, nec admitti debet assensus principiorum & præmissarum, quia horum assensus, à longè evidentiori objecto causatur. *Hinc aliter*

RESPONDETUR III. Disparitatem esse quia visus non tantum est potentia necessaria, sed etiam determinata ad eundem operandi modum. Consequenter nulla supererit difficultas, tollenda ab habitu, nam determinatio ipsa facilitatem infert, cumque nihil aliud sit in actu nisi substantia actus, & modus actus, si ad hæc sit determinatio, adeoque facilitas, nulla erit, quæ superetur ab habitu, difficultas; & ita quia determinatus est ignis ad eundem operandi modum, non indiget habitu ut urat, nec indigebit aqua habitu, ut humectet. Intellectus autem, licet sit potentia necessaria, quia tamen non est determinata ad eundem operandi modum, ideo relinquit adhuc difficultatem superabilem ab habitu, ei que locum facit. Quod verò eadem statua nunc rotunda nunc non rotunda appareat, id non arguit in visu diversitatem operandi; sed id referri potest in malam dispositionem vel organi, vel medii, vel in applicationem indebitam. Quando autem intellectus non necessario assentitur objecto

conclusionis ex probabili medio deductæ, vel quia aſſentitur tali objecto cum difficultate, hoc non poteſt referri in diſpoſitionem malam potentia, quia Deus, qui ut ita dicam diſpoſitiſſimus eſt ad veritates penetrandas, iudicat tamen ex medio probabili, non noſci certo objectum. Et ad has difficultates ex diverſitate modi operandi ortas, quas difficultates dari etiam experientia docet, concedendi erant habitus.

OBJICITUR V. Ariſtoteles 2. Metaph. tex. 1. Ubi ille vult intellectum noſtrum ita ſe habere ad ea, quæ ſunt maniſeſtiſſima ſicut veſpertilionum oculi ad lumen diei. Ergo ſicut hi nil poſſunt videre, ita & intellectus nil poteſt ſcire.

RESPONDETUR explicando Ariſtotelem. Comparat illic Ariſtoteles noſtrum intellectum cum triplici diſſerentia objectorum. I. Si objecta ſint maxima intelligibilitatis, ut v. g. Deus, Angeli &c. ad talia objecta hebeſcit intellectus, ſicut oculus nimia luce perſtriſtus. II. Si objecta ſint minima intelligibilitatis, uti ſunt influentia occultæ. Circa hæc etiam objecta fatiſcit intellectus, ſicut & oculus in videndis pulmonibus formicæ. III. Si objecta ſint media intelligibilitatis, quale eſt objectum ſi æqualibus æqualia demas, quæ remanent ſunt æqualia &c. reſpectu horum non dicit quod ſe habeat intellectus ſicut oculus veſpertilionum, imò ſicut oculus objectum debite approximatum & illuminatum optime aſpicit, ita & intellectus objecta mediæ intelligibilitatis optime agnoſcit.

DIFFICULTAS III.

Quid ſit Scientia & cujus Objecti.

IN quaſtione quid ſit aliquid, ſemper veniunt duo explicanda: 1. quid nominis? 2. quid rei?

Quoad quid nominis. Triplex potiſſimum eſt acceptio Scientia: I. pro Cognitione quacunque intellectu, præſertim certa, ſive illa evidens ſit, ſive inevidens; quo ſenſu dicit Auguſt. lib. 1. de libero arbitrio, *id nos ſcire quod certo cognoſcimus*; & in hoc ſenſu fides & humana & divina, poteſt dici Scientia. Unde etiam Auguſt. lib. 5. de Doctrina Chriſtiana. *Non eſt inquit verendum dicere, quod idoneis reſtibus novimus nos ſcire.* II. Accipitur Nomen Scientia pro cognitione certa & evidenti ſive illa per diſcurſum habeatur, ſive non. III. Pro cognitione certa & evidenti per diſcurſum habita.

Quoad quid rei definit tertio hoc modo ſumptam ſcientiam Ariſtoteles primi poſteriorum tex. 5. *ſcire arbitramur unumquodque ſimpliciter, ſed non ſophiſtico modo, qui eſt ſecundum acci-dens, cum cauſam exiſtimamus cognoſcere propter quam res eſt, quod illius cauſa eſt, & non contingit hoc aliter ſe habere.*

EXPLICATUR DEFINITIO. Loco generis poni-

tur Ly *Cognitio*, quia hæc eſt genus, & competit illis etiam acceptionibus Scientia, quæ numeratæ ſuperius. Dicitur *Cognitio rei per Cauſam*, ut denotetur progreſſus à cognitione cauſæ ad effectum, per hocque condiftinguetur à ſcientia Dei & Angelorum qui formaliter non diſcunt. Item dicitur eſſe cognitio rei per cauſam ut denotetur, in ſcientia, de qua hic, reperiri cauſam, propter quam connectitur prædicatum cum ſubjecto, connexion quadam oſtendente evidentiam, per hocque diſtinguitur à fide, quæ non oſtendit cauſam connexionis prædicati cum ſubjecto; cum enim revelatur quod Deus ſit Trinus, non aliud relucet nobis, niſi nexus cum hoc extrinſeco, quia eſt revelatum. Dicitur, quod debeat eſſe per cauſam, *ut cujus non contingit rem aliter ſe habere*, ut excludatur error, qui contingeret, ſi aliquis cognoſceret rem per cauſam, quæ revera non eſſet cauſa; & ita erraret aliquis qui pro cauſa pluviæ diceret baculum, ſtante in angulo. Denique dicitur quod non contingat hoc aliter ſe habere, quia objectum ſcientia debet eſſe neceſſarium & immutabile.

Si tamen cui videretur quod non definierit hic Scientiam Ariſtoteles niſi particulariter, eo quod definierit illam procedere per cauſam, cum poſſit etiam procedere per effectum, poſſet ſic clarius dicere, *Scientia eſt Cognitio certa & evidens per diſcurſum habita.* Definiendo autem Scientiam, in quantum ad Deum & Angelos extendi poteſt, imò & ad prima principia eſt *Cognitio certa & evidens.*

QUÆRES I. *An cauſa qua ſi ſumatur cum ſuis requiſitis, eſt adequata ad aliquid operandum eſt-que de ſe determinata ad producendum illum effectum, ſit cauſa ſufficiens ad ſcientiam habendam, quamvis hæc cauſa à Deo impedi-ri poſſit ne producat effectum*, v. g. ſint duo equi, qui ſunt cauſa determinata & adequata tractionis alicujus ſtipulae, cum tamen Deus poſſit facere, ne illi duo equi, ſummo etiam conſiſu adhibito, moveant illam ſtipulam, eritne ſufficiens cauſa ad ſcientiam de motu ſtipulae, robur illud equorum, quod cauſare poteſt tractionem ſtipulae. Indubie erit ſufficiens talis cauſa ad ſcientiam.

RATIO. Quia nulla eſſet ſcientia phyſica, quæ procedit per cauſas à Deo impedi-biles. Deinde quia quod illas poſſit impedire Deus; non impeditur per hoc, naturalis connexio cauſæ cum effectum & tamen hæc connexio eſt fundativa ſcientia. Eſt enim ipſa connexio non mutabilis, utpote fundata in tranſcendentali reſpectu cauſæ ad effectum. Denique quia dantur ſcientia etiam ſub conditione, adeoque dabuntur & per illam cauſam, ſub hypotheſi, niſi Deus impederit, unde erit illa notitia abſoluta, ſi aliunde conſtet, non eſſe facta impeditio.

QUÆRES II. *An Scientia poſſit eſſe de contingentiſ? De contingenti ſpecificative ſeu materia-liter hoc eſt pro ipſa Entitate contingentis ſum-*

pro,

Disputatio I.

5

pro, non potest dari Scientia. Ratio, quia Scientia, ut dictum, exigit rem non aliter se habere, contingens autem entitative, potest aliter se habere. Si autem sumatur reduplicative, reduplicationem sic accipiendo, ut vi illius contingens transeat in essenziale, de sic sumpto contingenti sub reduplicatione, ita explicata, potest dari Scientia. Ratio, quia contingens, quia contingens habet necessitatem, invariabilitatem, immutabilitatem suae contingentiae. Ergo de ista invariabilitate contingentis, in sua contingentia potest bene dari Scientia. Tum quia omnis reduplicatio ex hoc ipso qua reduplicatio est, fundat titulum immutabilitatis, suaeque reduplicatione, extrahit rem ad alium modum. Ergo si contingens simpliciter non est scibile, extractio illius ad alium modum, reddit illud scibile; & ita si formae accidentales spectentur specificative, accidentales sunt subiecto, v.g. albedo albo parietis: si autem sumatur paries albus quia albus, est illi essentialis albedo. Consequenter & contingenti, quia contingens erit essentialis contingentia, habebiturque jam illud obiectum immutabilitatem, requisitam ad scientiam. Tum quia vel scitur de contingenti posse dari Scientiam vel non scitur, si scitur. Ergo de contingenti datur scientia; Si non scitur. Ergo frustra negatur de illo non posse dari scientiam.

DICES I. Esse commune Sententiam, quod contingentium nulla sit Scientia.

RESPONDETUR. Communem sensum procedere, in quantum per aliquem modum contingentia non extrahitur ad rationem immutabilis & essentialis.

DICES II. Vi allatae responsionis sequi quod etiam de specificative sumpto contingenti possit dari Scientia.

RESPONDETUR. Eo casu dabitur Scientia de contingenti specificative sumpto, in quantum jam in illo ipsa specificatio reduplicabitur, vel sumendo rationem specificativam ut sic.

DICES III. Si potest dari de contingentibus scientia, deberet potius dari de illis specificative acceptis & materialiter.

RESPONDETUR. Posse dari explicationem termini Ly specificativam sumptum contingens, quae ostendat transire contingentiam in essenziale, & hoc casu, de sic explicato specificative accepto contingenti dabitur potius scientia, sed non ita sumitur in praesenti. Et sicut non specificative sumpto albo essentialis est albedo; ita & in praesenti non specificative sumpto contingenti, est essentialis contingentia, sed sumpto reduplicative, si autem contingenti sumpto reduplicative est essentialis contingentia, hoc ipso tantum reduplicative sumpta, erit scibilis. Consequenter haec propositio: contingens est contingens, si faciat hunc sensum, impossibile est, ut id quod contingens est, sit necessarium, erit obiectum scientiae non nisi negativae. Ratio, quia &

ipsa modalis, est negativa, faciendo autem hunc sensum: necesse est ut contingens sit contingens, erit illa propositio Obiectum scientiae affirmativa. Ratio, quia & ipsa illa modalis est affirmativa.

QVÆRES III. An de singularibus possit dari Scientia? De singularibus secundum rationem communem singularitatis spectatis dari potest scientia. Ratio, quia de universali dari potest scientia, ergo & de ratione communi singularium. Rursus si spectentur singularia secundum rationem singularitatis, vel spectari possunt secundum rationem specificativam acceptam vel reduplicativam, & sic idem tenendum ac de contingentibus. Caterum etiam de specificative sumpto singulari, si sit illi essentialis singularitas, ut Deo, & Angelis in multorum sententia, potest dari scientia. Ratio, quia ita essentialis singularitas, habet sufficientem immutabilitatem & necessitatem.

ADDO. Per hoc non negari, quod de singulari etiam mutabili, possit dari scientia experimentalis. Ratio, quia potest quis scire & experiri, sed magnum habet, habere actum, qui tamen actus contingens est. Bonus item est iste Syllogismus in Darii, & scientificus, sed fundatus in scientia experimentalis, quoad minorem: Quidquid existit a parte rei est singulare & individuum. istum Syllogismum formans existit a parte rei. Ergo istum Syllogismum formans, est singulare & individuum.

DICES I. Artis non nisi est, & non scientiae, attendere ad singularem.

RESPONDETUR. Artem quia ars est, non procedere de singularibus secundum rationem communem vel reduplicativam spectatis, sic autem procedit scientia.

DICES II. Obiectum ad scientiam requisitum debet esse tale secundum naturam, sed singularia & contingentia non sunt tale quid secundum naturam, accidit enim illis contingentia. Ergo non possunt esse obiectum scientiae.

RESPONDETUR. Non accidere singularibus secundum rationem communem vel reduplicativam spectatis contingentiam, contingens enim sic sumptum, semper contingens est. Consequenter de talibus, dari poterit scientia.

DICES III. De Ente per accidens non potest dari scientia. Ergo nec de praedictis.

RESPONDETUR. Etiam de Ente per accidens, secundum rationem communem spectato, vel reduplicative, posse dari scientiam, hoc enim probant rationes supra adlatae. Deinde nomine Entis per accidens potest intelligi Ens fortuitum & sine ullo ordine de tali Ente ex 6. Metaph. 4 non potest dari scientia, quia non habet Causam sui necessariam; si autem nomine Entis per accidens intelligas ea, quae habent Causam suam certam, licet ex pluribus coalescant, de talibus potest dari scientia. Unde etiam

† A a 3 multa

multa Medici demonstrant de Pharmacis, de temperamento humorum &c.

DIFFICULTAS IV.

Quid sit Evidentia quid Certitudo Scientiæ.

Difficiliora de hac Materia, videnda erunt & inferius, ubi de præmissis Demonstrationis, & in Materia de fide. Tractabimusq; hic de Evidentia & certitudine tenente se à parte actus, quia à parte scientiæ, quæ ipsa scientia, actus est.

Nomine Evidentiæ venit Claritas & Perspicuitas, quæ cognoscitur objectum, quæ definitio convenit soli, omni, & semper: Et sicut Evidentia corporalis, est claritas & perspicuitas visionis, ita eandem claritatem dicet, Evidentia intellectualis.

QUÆRES I. Quod sit entitativè Evidentia actus?

RESPONDETUR. Esse ipsummet actum intellectus, prout clarè & perspicuè repræsentat objectum, cognoscenti. Ratio, tum quia secluso omni superaddito, & positâ sola prædicta connotatione, salvatur sufficienter tota Evidentia. Nec potest ostendi quid plus requirat. Tum quia etiam visio corporalis, per suam entitatem est evidens. Ergo & Evidentia intellectualis; nulla enim est necessitas cujuscunque superadditi. Tum quia si Evidentia non est ipsa entitas actus, Ergo per aliud redditur evidens, quod ipsum illud aliud, debet esse per se evidens, ne derur processus in infinitum. Jam autem quæcunque ratio fundabit in illa Evidentia Evidentiam indistinctam, fundabit etiam in actu prædicto, indistinctam evidentiam.

ExPLICARI posset. Formalis ratio Evidentiæ tali discursu. Hoc quod in Corpore oculus, est in rationali substantia intellectus. Unde etiam vocatur oculus mentis. Porro corporalis oculus indiget perspicuè, quod sit à lumine; unde & visio ab Aristotele vocatur: actus perspicui. Intellectus etiam ex propositione indiget suo lumine, hinc & ad visionem beatificam requiritur lumen gloriæ, ad fidem lumen fidei, ad assensum conclusionis requiruntur præmissæ, quæ dicuntur lumine naturæ notæ. Hoc autem lumen non solum vocatur Claritas illuminativa objecti, potentia visiva, & medii, sed etiam vocari solet lumen & ipsa potentia. Unde dicitur: habet lumen clausa, id est oculos clausos, ita etiam & lumen intellectus non solum denotat claritatem, hoc est propositionem evidentem objecti, & ejus ad intellectum applicationem; sed notat & ipsam potentiam intellectivam; ideoq; dicimus; dicitur hoc illi lumen naturale, lumen rationis. Hoc autem ipsum perspicuè, clarè, evidenter propositum, optimè inter alia intelligitur ex Analogia clari, perspicui, evidenti, oculari visioni debiti, v.g. per expulsionem oppositi, hoc est, tenebrarum & obscuri, ita ut ea, quæ videntur sine obscuritate & tenebris, clarè dicantur videri. Proportionaliter ergo dicuntur clarè in-

telligi quæ intelliguntur sine nube & tenebris, obscurum autem nubes & tenebræ intellectus sunt, cum objectum nec in se videtur, nec in principiis lumine naturæ notis, sed vel in nube attentionis ut contingit in fide, vel simpliciter non videtur, ut contingit in errore. Evidentia ergo objecti erit Cognitio objecti in se, aut in principiis suis intrinsicis.

QUÆRES II. Quotuplex sit Evidentia.

RESPONDETUR. triplicem esse. *I. est Moralis*, quæ est Claritas objecti juxta regulas prudentiæ, expellens omnem formidinem in genere moris, talis est evidentia ex tot testimoniis, quod sit Roma. *II. Evidentia est Physica*, quæ est Claritas objecti, juxta exigentiam naturæ, fundatur hæc claritas in connexionione naturali unius cum alio, quantumvis impedibili à Deo. Talis est evidentia, quod ignis applicatus urat. Casu autem quo non urat, in tali suppositione non jungetur falsum cum evidentia, sed tantum inferetur, quod evidentia causet proportionatam sibi certitudinem, non majorem se, proportionata autem certitudo physicae evidentia, est certitudo naturalis, certum est autem naturaliter, quod ignis applicatus urat. *III. Evidentia est Metaphysica*, quæ est claritas omnem formidinem expellens, fundaturq; in connexionione extremorum ad eam necessaria, ut nec divinitus impediti possit, & sic non potest impediti à Deo, ne bis duo, sint quatuor.

QUÆRES III. An Evidentia Certitudinem, an Certitudo Evidentiam præsupponat.

Si sensus quæsit sit: an possit aliquid esse certum & tamen inevidens in hoc sensu certum est, posse aliquid esse certum, & non esse illud ipsum in se evidens, qualis est actus fidei. Si autem sensus quæsit sit, quod habeat rationem prioris Evidentiæ an Certitudo?

ASSERO. *Quod Evidentia habeat rationem prioris.* Ratio, tum quia scientia, de qua hic, est in ipsamet conclusione demonstrativa, & tamen conclusio præsupponit ante se, sicut præmissas, ita & Evidentiam illarum. Tum quia non ideo aliquid est evidens, quia est certum, sed ideo aliquid est certum, quia est evidens; Supple vel in se vel in aliquo antecedente. Tum quia, si certitudo non supponeret evidentiam, maxime actus fidei non supponeret eam, & tamen etiam is, præsupponit evidentiam motivorum credibilitatis ut alibi docetur, quæ Evidentia, in hoc discrepabit ab Evidentia Physica, quia evidentia motivorum credibilitatis, est non nisi moralis, Evidentia autem scientiæ, est Physica aut Metaphysica. Item Evidentia, quam supponit fides, est in alio assensu, nec refunditur in actum fidei. Evidentia autem in actu scientifico, ingreditur ipsummet actum. Regula autem universalis, per quam dignosci debeat; an in ipso actu certo includatur evidentia, hæc est, si res certo in se, vel per sua principia intrinseca cognoscatur.

Dices.

DICES. Potest Objectum fidei esse certum, quantumvis nulla sit evidētia motivorum credibilitatis. Ergo non omnis certitudo supponit evidētiā. Antecedens probatur, quia infallibilitas illius, quæ est plus quam Metaphysica, non debet ab ullo fallibili ex suo genere pendere; Jam autem evidētia motivorum credibilitatis, est fallibilis ex suo genere.

RESPONDETUR. Posse esse objectum fidei certum in se, sine evidētia motivorum credibilitatis, sed non per ordinem ad nos, ad quod tamen respicit præsens doctrina. Rursus præter evidētiā Motivorum credibilitatis datur illic, vel necessaria, vel ex suppositione antecedens certitudinem, evidētia objectiva, & per ordinem ad objectum, quæ evidētia stat in ipso nexu prædicatorum intrinsecorum objecti fidei, qui nexus adeoq; & evidētia præ certitudine prior est, licet nobis sit ignota. Quod autem dicitur actum fidei utpotè infallibilem non posse pendere ab aliquo fallibili, qualis fallibilitas est in motivis credibilitatis, ad hoc dici potest. Licet actus fidei non possit pendere ab aliquo fallibili, tanquam à ratione formali assentiendi, à qua sola habet infallibilitatem, potest tamen pendere ab aliquo fallibili, tanquam à supposito prærequisito, id enim non repugnat, & de facto actus fidei pendet ab intellectu, qui de se est fallibilis.

Quoad Certitudinem.

Certitudo cogitari potest duplex, quædam objectiva, & de hac agitur in materia de certitudine fidei. Alia est certitudo formalis, quæ definitivè est adhesio firma intellectus ad objectum, ejusq; Veritatem attingens. Dixi debere esse adhesiōem firmam, quia quantumvis sit objectum certum, si illud non firmè sed cum formidine apprehenderetur, erit probabilitas, non scientia. Dixi item istam adhesiōem, rem ut est debere attingere, quia interdum error trahit firmam adhesiōem (ut patet in aliquibus Hæreticis) adhesiō tamen hæc, est error; quia est diffinitas cum objecto revelato.

Non rectè hæc certitudo explicatur per Cognitionem reflexam, qua quis judicet se non potuisse decipi, in primo actu directo, quia etiam actus iste reflexus, potest esse falsus ut patet in Hæreticis, reflectentibus se, & putantibus, quod non fallantur. Unde consequenter dico reflexiōem esse necessariā, per quam formaliter reflectat hanc non se intellectus, ad istud suum scire.

Addo firmam istam adhesiōem, vel oriri ex principiis intrinsecis, hoc est ex Evidētia & necessitate objecti, vel ex principiis extrinsecis, hoc est, ex testimonio alterius, ita ut si testis sit summè infallibilis, qualis est ipse Deus, hoc ipso & illud quod dicit Deus, est summè certum; quod si sit testis cui valdè competat, ut non fallatur, erit etiam illud objectum, quod testatur, certum moraliter.

QUÆRITUR I. *Quod sit in re Certitudo actus?* Certitudo actus est ipsemet actus intellectus firmus, rem ut est attingens. Ratio ex dictis in simili, quia nulla est necessitas superaddendæ, certitudinis, distinctæ realiter.

QUÆRES II. *Quotuplex sit Certitudo?* Multiplex est Certitudo. Moralis, Physica, Metaphysica. Fidei Divinæ & visionis beatæ, sed has postremas ex parte objecti esse æquales, dicitur in Materia de fide.

QUÆRES III. *An unus actus possit esse certior alio?*

Indubiè certitudo formalis datur una major præ alia, quia illam etiam experimur in nobis; si res sit de certitudine ex parte objecti, potest etiam esse major una præ alia, nam certo morali, certius est certum physicum, & præ hoc, certum Metaphysicum. An autem & quomodo fides sit certior certitudine Metaphysica, tractatur in Materia de fide.

ADDO. Certitudinem latius patere quam Evidētiā Antonomasticon dictam quia certitudo conjungitur & Evidētiæ in scientia, & evidētiæ in fide.

DIFFICULTAS V.

De specificatio-vo Scientiæ.

NON quæremus hic de Specificatione Actuum ut sic, sed maxime attendemus ad id, per quidnam differt una scientia ab alia. *sic*

Punctum Difficultatis I.

*Rejiciuntur modi quidam explicandi specificati-
vum Scientiarum.*

EXPLICARI solet I. Specificatio scientiarum per objectum formale, ita ut illæ scientiæ sint specie distinctæ, quæ habent aliud objectum formale. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT I. Quia ratio formalis unius scientiæ, v.g. ratio formalis, quæ potest esse ratio materialis alius scientiæ. Ergo non sufficienter scientia per solam rationem formalem distinguetur. Consequentia probatur. Quia quod potest transire à scibilitate unius scientiæ, ad scibilitatem alius scientiæ, non potest esse sufficienter unius scientiæ ab alia distinctivum, aliàs per aliquod utrique scientiæ commune, distinguerentur illæ scientiæ, quod repugnat. Antecedens principale probatur. Quia supposito, quod rectificabilitas Operationum intellectus, sit objectum formale Logicæ, adhuc hæc poterit considerari à Physica sub formalitate motus animæ; à Metaphysica sub ratione Entis. Ergo ratio formalis, Quæ, unius scientiæ, potest esse ratio materialis alius scientiæ.

NON SATISFACIT II. Quia hæc explicatio, non ostendit cur multitudo actuum scientificorum, quos constat esse phyiscos, & multitudo actuum

actuum scientificorum quos constat esse Metaphysicos, non referatur ad aliquod aliud formale commune utrique, ita ut ex utraque quasi partiali scientia, conflatur una totalis.

NON SATISFACIT III. Quia Ratio formalis Objecti triplex ordinariè numerari solet. Prima Ratio formalis, *Quæ*, & hæc rationem materialis suo modo restringit, & per hoc formalizat. Alia Ratio formalis *propter quam* & est ratio motiva assensuum scientificorum. Alia Ratio formalis *sub qua*, & hæc est Ratio, sub qua, scientia objectum suum attingit, nulla harum rationum est sufficienter specificativa scientiarum. Non *Ratio qua*, quia ratio formalis *Quæ*; sub ratione formalis *Quæ*; non habet rationem ultimi, sed se habet sicut risibile, quod non est ratio formalis *Quæ* hominis, sed est aliquid ejusdem, cum revocetur ad rationale, radicaliter sumptum. Non etiam hoc specificativum est ratio formalis *propter quam*, quia in unaquaque scientia, dantur pluramotiva distincta specie, aliud enim motivum est in physica, quod datur materia prima, & aliud quod non datur vacuum. Neque valet si recurras quod reliqua omnia motiva revocentur ad unum, quod enim istud unum est motivum in physica. Imò sequetur omnes scientias esse ejusdem speciei, omnes itidem actus, quia omnium horum assensus, resolvitur in principium: Impossibile est idem esse & non esse, aut aliud simile. Non etiam hoc specificativum est *Ratio sub Qua*, quia ratio *sub qua* ordinariè dicitur esse diversa abstractio, quæ non est specificativa ut dicitur infra. Deinde Ratio *sub Qua* est ratio sub qua ipsa jam, scientia, tendit in objectum. Ergo debet dari aliud specificativum ejus, quod ipsum sub illa ratione tendit, cum præsupponatur ipsum tendens, esse, ipsi rationi *sub qua* tenditur.

DICES I. Constituitur per rationem formalem *Quæ* objectum. Ergo & differt per rationem *Quæ*.

RESPONDETUR. Argumentum multum probare, quia probaret specificari scientiam per objectum pluribus conveniens materiale, cum objectum totale ingrediatur & constituat, ipsa etiam ratio materialis. Directè autem dici potest per rationem formalem *Quæ*, ultimè, non constitui objectum.

DICES II. Non considerari v.g. rectitudinem Logicam à Metaphysica & sic de reliquis. Ergo ipsum formale illius Scientiæ seu Ratio formalis *Quæ*, non potest esse ratio, ab alia Scientia attingibilis.

RESPONDETUR. Negando Antecedens, quia rectitudo v.g. illa adhuc est Ens adeoq; considerabilis à Metaphysica.

DICES III. Specificari Scientias per Rationem formalem propter quam considerationis, hoc est per rationem ad quam, cetera in cognoscendo, attribuuntur: quamvis non specificentur per rationem propter quam illationis, hoc est, non per principia motiva assensuum.

RESPONDETUR. In re rationem illam propter quam considerationis esse rationem propter quam Illationis, utraque ergo specificativa erit saltem in re. Deinde quænam talis est v.g. in Physica ratio. Denique ut dixi, sequetur omnes actus, esse eosdem Specie, ponendo quod principium: Quodlibet est vel non est, sit principium considerationis.

EXPLICANT II. THOMISTÆ. Specificationem Scientiarum per diversas abstractiones. Triplex autem per illos fieri potest Abstractio I. à *Materia singulari non tamen sensibili*, hoc est, ab hæccitatibus, non tamen à ratione materialis, sensibilis, & hæc abstractio convenit Physicæ, nam illa non speculatur hoc Corpus, consequenter non speculatur hæccitates, speculatur tamen Corpus materiale, sensibile, hoc est capax, sensibile, capax v.g. frigoris, caloris, albedinis, quæ omnia sunt sensibilia. II. *Abstractio est quæ abstrahit à singulari & sensibili*, non tamen ab imaginabili seu intelligibili materia, & talis abstractio per illos convenit Mathematicæ, quæ non considerat hunc circulum, nec considerat, an sit niger vel calidus; considerat tamen aliquid materiale, certè enim circulus non est spiritus. III. *Abstractio est à Materia singulari, sensibili & imaginabili*, & hæc convenit per illos Metaphysicæ, quæ res à materia depuratas considerat.

IMPUGNAT I. hanc Explicationem Arriaga & Oviedo, quando abstractio fit à materia singulari, hoc ipso fit à Materia sensibili, nihil enim sentiri potest, nisi sit singulare. Ergo nulla est abstractio à Materia singulari, quæ non sit à Materia sensibili, cujus oppositum docent Thomistæ.

RESPONDETUR. Negando Antecedens. Ratio, quia hæc abstractio, fit per actus intellectus, nec est neganda intellectui vis, per quam abstrahat & depuret rationem singularis à Materia, non depurando eandem à Materia sensibili. Deinde nomine sensibilis, venit, non solum id, quod actu afficitur qualitatibus sensibilibus; sed etiam id, cui natura sua convenit affici istis qualitatibus, quantumvis actu non afficiatur, actuq; non sentiatur: hinc habetur fundamentum, ut posita abstractione à ratione singularis, possit adhuc non fieri abstractio à ratione sensibilis.

IMPUGNAT II. Oviedo. Si per abstractiones essent Scientiæ adæquatè specificandæ, tunc Metaphysica tres adæquatas Species haberet, haberet enim tres adæquatas abstractiones. I. Est abstractio rerum communium, quæ licet à materia abstrahant præcisivè, non tamen abstrahunt negativè, hoc est non repugnat illis componi cum materia, hinc ratio entis, licet præscindat à materiali, non enim ubicunq; est ens illic est esse materiale. Sed tamen non negat ens materiam; aliàs nunquam posset esse, materia, ens. II. Abstractio est intelligentiarum quæ & præscindunt à materia, & negant materiam. Angeli enim

enim non possunt esse corpora, quamvis non abstrahant à compositione Metaphysica ex substantia & accidentibus. III. Abstractio est, quæ præcindit à materia, & negat materiam, insuper non admittit ullam compositionem & talis, est Deus. Has omnes abstractiones & illarum objecta, considerat Metaphysica, nec tamen triplex est.

RESPONDETUR. Negando Sequelam & ejus probationem. Ratio, quia abstractio adæquata specificativa Scientiarum, non est quæcunque reperibilis in objecto abstractio, sed talis, quam & consideret illa Scientia per se & ad quam reliqua omnia referat. Porro abstractionem, quæ circa Deum est, refert Metaphysica ad universalem ab omni materia abstractionem, ad abstractionem verò, quæ circa Deum fit, alios actus circa alia objecta non refert Metaphysica. Unde istæ diversæ abstrahibiles, quas argumentum attulit, sunt abstrahibiles exiguæ à ratione entitativa objecti, non verò à ratione scibilibus Metaphysici; alias ubicunque scibilitatem suam inveniret Metaphysica, illic deberet v. g. abstrahibilitatem ab omni materia, & incomponibilitatem etiam cum accidentibus, invenire, quod tamen soli Deo competere, & fides & ratio docet.

IMPUGNAT III. idem. Sed hæc impugnationes solvi possunt si hæc teneantur. I. quod abstractio à materia corruptibili non possit dare speciem distinctam scientiæ ex eo: quia incorruptibilitas revocari potest ad Physicam, quæ, cum consideret Corruptionem, oppositam etiam incorruptionem potest considerare, vel incorruptibilitas revocabitur ad Metaphysicam, quæ hoc ipso, quia à quacunque materialitate abstrahit, censetur etiam incorruptibilitatem considerare. II. Teneri hoc potest quod fieri possit, ut aliqua, ratione suæ entitatis eodem modo à materia abstrahant, & tamen non eandem in ratione scibilis abstractionem habeant, & ita operatio nostri intellectus, æquæ est spiritualis cum consideratur à Logica, quam cum consideratur à Metaphysica vel Physica, secundum tamen diversas abstractiones in ratione scibilis ad diversas pertinet Scientias. *Ceterum hæc Explicatio*

NON SATISFACIT I. Dantur Specie distinctæ Scientiæ, quæ non diversificantur abstractionibus. Ergo in abstractiones à Materia specificativum Scientiarum reduci non potest. Antecedens probatur. Logica est specie distincta à Metaphysica, & tamen non habet distinctam Specie abstractionem ab abstractione Metaphysica, quod ipsum probatur. Non habet Logica speciem ab abstractione, quæ sit à Materia singulari non tamen sensibili, quia aliàs Logica esset Physica, utpotè eandem cum illa habens abstractionem. Item non specificatur Logica ab abstractione à materia singulari & sensibili, non

tamen imaginabili aliàs idem esset quod Mathematica. Ergo specificari debet ab abstractione à Materia tam singulari quam sensibili, quam imaginabili, quæ tamen abstractio seu specificativum convenit Metaphysicæ.

NON SATISFACIT II. Quia quæcunque assignata fuerit abstractio debita Logicæ, ea vel non distinguet Logicam ab Ethica, vel certè intra eundem v. g. physicæ habitum diversificabit specie adæquata, etiam ea objecta, quæ non debent diversificari.

RESPONDEBIS. Logicam abstrahere à materia etiam intelligibili, non tamen à Materia operabili.

CONTRA. Sequetur jam Ethicam quæ non abstrahit ab operabili esse Logicam. Sequeturque contra sensum Thomistarum, plures jam esse species abstractionum præ illis tribus.

NON SATISFACIT III. Quia etiam res materiales sunt scibiles. Ergo abstractio à materia non est necessaria ad scienda objecta. Ergo abstractio à materia non specificat scientias. Antecedens probatur, quia de facto demonstrantur aliqua de materialibus, & si res materiales non essent scibiles, vel idè non essent scibiles, quia sunt singulares, & hoc non concludit; quia etiam res spirituales sunt singulares, & tamen sunt scibiles; præsertim cum ratio communis, etiam materialium, ab intellectu, cum fundamento in re formari possit, vel idè non essent scibiles res materiales, quia de re materiali enuntiaripotunt propositiones contingentes, & hoc non convincit; quia etiam de spiritualibus formari possunt propositiones contingentes, v. g. Angelus cogitat, & tamen spiritualia sciri possunt: præcipuè autem cum enunciatio unius propositionis contingentis, facere non possit ne enuntientur propositiones de eodem objecto necessariæ; vel idè res materiales non essent scibiles, quia intellectus materialia non per modum materialium, hoc est non per species materiales, sed immateriales apprehendere debet: & per hoc Scientiæ specificari non possunt, quia in unaquaque scientia, species objectorum, ab intellectu, per modum æquæ immaterialium formantur, & sic æquæ est spiritualis species, quæ repræsentat mihi Angelum tanquam juvenem alatum, atque est species immaterialis, quæ repræsentat lapidem. Ergo à sic sumpta materialitate, non possunt specificari scientiæ.

DICES I. Aristoteles 6. Metaph. Text. 2. & 3. ex ista diversâ abstractione distinguit Physicam, Mathematicam, Metaphysicam.

RESPONDETUR. Aristotelem solum hoc vel, quod dictæ abstractiones in dictis scientiis reperiantur, non autem quod specificent.

DICES II. Actus specificantur non ab objecto materiali. Ergo à formali, sed objectum formale dicit abstractionem. Ergo ab abstractione specificantur.

Re-

RESPONDETUR, quòd formale objectum, dicat abstractionem tanquam conditionem sub qua, non autem tanquam aliquod prædicatum specificativum: conditio autem sub qua, non specificat; sicut nec ultio specificatur ab approximatione ignis.

DICES III. Materialitas objecti officit scientiæ. Ergò ut cognoscatur objectum debet abstrahi.

RESPONDETUR. Etiam posito quòd debeat abstrahi objectum, non sequitur abstractionem illam specificaturam. Arriaga etiam advertit materialitatem non officere scientiæ, nam nihil nos cognoscimus nisi dependentem à sensibus. Imò si materialitas obest scientiæ, sequitur, quòd Physica & Mathematica non sint scientiæ; verè enim dicunt aliquam materiam, jam autem aliqua materia, est verè materia.

Punctum Difficultatis 2.

Rejiciuntur alii modi idem explicandi.

EXPLICAT IV. Arriaga hic disp. I. sec. II. num. 17. quòd Scientiæ specificentur ab objecto, tam Attributionis quam Attributo. Ratio, scientia non solum respicit objectum Attributionis, sed etiam objecta Attributa. Ergò etiam per illa specificatur. Additq; etiam ab objecto materiali proximo, specificari scientias: quia actus respiciunt etiam objectum proximum materiale, ita, ut saltem numero mutetur actus, pro mutatione objecti materialis proximi. Sed tamen ait ab objecto materiali remoto non specificari scientias, quia in se, nullo modo attingitur, perinde ac visio albedinis, non specificatur à pariete, eritq; eadem numero, si ve albedo sit in papyro si ve in homine, paries enim est objectum remotum ad visionem. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Quia nomine specificativi, venit hic formalitas, quæ ulterius non revocetur in illo genere: jam autem objectum Attributionis solum, non revocatur ulterius in scientia: si ergò specificabit, solum specificabit, adeoq; non specificabit scientias objectum Attributum. Præcipuè cum cognitio objecti Attributi, referatur ad objectum Attributionis, nec sinitur in Attributo.

Deinde hic quaeritur de specificativo, quòd sit solum, ratio differendi, jam autem materiale objectum, nisi ulterius quid addatur, est ratio etiam conveniendi.

EXPLICAT V. Oviedo. Specificationem scientiarum per subjectum formale, ita ut illæ sint distinctæ scientiæ, quæ distincta habent subiecta formalia, de quibus sub tali ratione demonstrat scientia passionem, causas, proprietates &c. Si autem quæras, per quid hoc ipsum

subjectum, sit distinctum, ab alio subjecto scibili, dicit desumendum id esse ex ipsa rei natura, juxta quam instituitur scientia adæquata, hinc incongruum est Conclusiones Logicas & Mathematicas in unum confundere, quæ ex natura sua aded sunt diversæ, non tamen hæc Unitas scientiarum ita est constituta, ut aliter inquit ille, non potuerit à Scientiarum Principibus taxari, attenda etiam ipsa rerum convenientia & disconvenientia. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT I. Quia ipsum subjectum formale ut dictum supra potest habere rationem materialis, adeoq; non distinctivi à reliquis scientiis.

NON SATISFACIT II. Quia ex una parte dicit quòd debeat desumi species scientiæ ex ipsa rei natura, ex altera parte, dicit, potuisse aliter speciem suam habere scientias, si alia taxa Doctorum accessisset; cum tamen quæ ex rei natura sunt talia, placitis humanis mutari non possint.

NON SATISFACIT III. Logica v. g. non potest habere actus Metaphysicos aut Ethicos, si enim definitio non potest esse Syllogismus, nec Syllogismus definitio. Ergò actus Logici v. g. non possunt esse actus Metaphysici & è converso. Ergò non stat jam in placito Philosophorum, ut hæc scientia, habeat hanc speciem.

Punctum Difficultatis 3.

Explicatur specificativum Scientiæ.

DICENDUM est. Specificari Scientias per naturam objecti attributionis, ita ut illæ scientiæ dicantur specie distingui, quæ habent objecta attributionis distincta. Videtur hanc sententiam docuisse Suarez. disp. 44. Sec. II. num. 63. & 68. Ut explicetur Conclusio.

PRÆMITTO I. Quod objectum formale attributionis non desumatur à placito Philosophorum, idq; tali discursu proponitur. Objectum non ideò est tale, quia cognoscitur, sed ideò tale cognoscitur, quia tale est, cum enim objecti cognoscibilitas sit ipsa rei entitas, prout objicibilis actibus intellectus, si nostra cognitio, rei entitatem non facit nec faciet scibilitatem objecti. Consequenter nec faciet objectum esse tale, quia cognoscitur ab intellectu, cum potius ideò tale cognoscatur, quia tale est.

Quod si talitatem suam objectum in communi, non sumit à cognitione, certè neque hoc ab intellectu desumet objectum aliquod, quia exigit has species, has proprietates, hæc principia, non est enim major ratio unius, quàm aliis, semperq; cognoscibilitas objecti, antecedit notitiam scientiæ. Consequenter non pendeat hoc à nostris conceptibus, quòd corpus habeat partes compositi-

positivas materiam & formam, nec pendebit hoc à nostro placito, quòd Elementa, Celi &c. sint species corporis, quòd item Quantitas sit ejusdem proprietates. Porro si non pendet à nostris conceptibus, quòd hoc objectum has causas, has proprietates, hæc opposita habeat &c. Consequenter non pendebit ab arbitrario placito, quòd hoc & non aliud, sit objectum attributionis, esse enim objectum attributionis, est esse tale, ad quòd omnia, dictis ut numeravi modis in scientia revocantur.

PRÆMITTO II. *Pendere id à Natura ipsa Objecti.*

RATIO. Si enim non pendet ab arbitrario nostro placito, quòd hoc sit objectum attributionis. Ergò hoc debet proficisci ab ipsa rei natura, quidquid enim est, est aut per rationem nostram, aut realiter, hoc est, non per rationem nostram. Si ergò rationem objecti attributionis, res non habeat beneficio conceptuum nostrorum, habebit id necessario, adeoque ex natura, realitate, essentia sua. Jam verò si pendet hoc ab ipsa rei natura, quòd hoc sit objectum attributionis, pendebit etiam ab ipsa rei natura, quòd hoc objectum sit in hac vel illa specie: cum enim res non per aliud à se, sint res, nec per aliud à se, sint in hac specie, esse enim illam, & esse in hac specie, est idem entitativè & realiter; hinc si se ipsa, & non beneficio conceptuum nostrorum, est hæc res, objectum attributionis, se ipsa & non beneficio conceptuum nostrorum, hoc objectum, habebit speciem suam condistinctam, à specie, quam habet objectum aliud scientiæ, & sicut homo habet hoc ex exigentia suæ naturæ, quòd homo sit, quodq; sit in hac specie animalis rationalis, habet hoc itidem ex essentia & natura hominis; ita & in præsentia, si objectum attributionis, quòd sit objectum Attributionis habet hoc ex essentia & natura sua, consequenter & quòd species illius sit differens specie, ab objecto aliud scientiæ, habebit hoc ex essentia & natura sua.

PRÆMITTO III. *Quòd esse hoc objectum Attributionis, non sit quid distinctum re, ab ipsomet objecto materiali & formali, simul sumptis.* Hujus enim nulla necessitas, imò nec ostendi potest quid sit illud; tamen hæc ratio distinguitur ratione ab objecto materiali & formali; nam formale revocatur adhuc ad objectum Attributionis, habetq; formalitatem contenti, habet formalitatem inadæquati &c. hæc autem præstant fundamentum, hæc duo inter se distinguendi. Formalitasq; constituens objectum in esse objecti Attributionis, est referibilitas ad illud omnium, in illa scientia contentorum. Quam referibilitatem ad se, non dicunt objectum materiale & formale sub ratione materialis & formalis, quamvis illa ipsa referibilitas nihil sit in re, præter ipsum materiale & formale simul sumpta. *His præmissis*

PROBATUR I. Conclusio argumento negativo, quia scientiæ debent per aliquid specificari, non specificantur autem per aliquid commodius,

quàm per objectum Attributionis, per quid enim?

PROBATUR II. Quia secundum persuasione Doctorum, quæ attendit ad nexum, quem habent scientiæ cum objectis tanquam cum terminis suarum relationum, debent scientiæ distinguí per objecta, sed non per aliud, quàm per objectum attributionis ut colligi potest ex impugnationibus allatis. Ergò.

PROBATUR III. Ex proportionem ad alia specificativa, quia in aliis ea specificant, quæ sunt radix reliquorum, ad quæ, omnia reliqua, tanquam ad ultimum revocantur, & quæ faciunt alteri illud non convenire. Sed solum objectum Attributionis est tale, hoc enim deposcit ipsa natura & formalitas attributionis.

OBJECTUR I. Si scientiæ fumerent suam speciem ab objecto attributionis natura sua tali, sequeretur scientiarum inventores nihil invenisse, cum scientiis objecta non invenerint, sed hoc est falsum. Ergò.

RESPONDETUR. Nihil quidem inventores scientiarum objectis contulisse à priori, non enim fecerunt, quòd hoc objectum tales causas, talia principia, tales species, exigat: contulerunt tamen aliquid à posteriori, quia sua speculatione adverterunt ad hoc objectum &c. ad eum modum quo venatici canes feram in sylvis non ponunt, sed investigant.

OBJECTUR II. Si objectum attributionis daret speciem scientiæ, non essent plures objectorum species intra eandem scientiam, sicut non sunt plura objecta attributionis, sed sunt plures species.

RESPONDETUR. Esse plures species inadæquatas objectorum in scientia; unam tamen adæquatam & ultimam, desumibilem ab objecto attributionis; multoq; magis erunt plures species objecti, secundum rationem entitativam.

INSTABIS I. Si possent esse plures species objecti etiam in ratione Entis, hoc ipso non revocarentur ad unum specie objectum attributionis, quia species non revocantur ad species, sed ad genera.

RESPONDETUR. Veram esse propositionem de speciebus adæquatis adeoque non subordinatis; non autem de speciebus inadæquatis seu subordinatis ad eum modum quo ex pluribus speciebus medicis, conficitur una specie medicina.

INSTABIS II. Si possent revocari plures species objectorum ad objectum attributionis, etiam objectum attributionis, posset alio revocari & sic in infinitum.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia & esset illud objectum attributionis ut supponitur, & non esset attributionis, quia de essentia objecti attributionis est, aliò non revocari.

INSTABIS III. Saltem non adesse causam: cur objecta scientiarum non possint revocari ad unam scientiam, & unum objectum, quòd sit Ens specu-

speculabile ut speculabile, & hoc docuit Mirandulanus. Probabileque putat Oviedo.

RESPONDETUR. Negando Sequelam, quia non debet esse idem objectum scientiarum, quod & ipsius intellectus: quia intellectus latius se extendit, quam scientia; hinc extendit se intellectus, & ad opiniones & ad sophismata, ad quæ se per se, non extendit scientia. Jam verò si scientia, ad quam tu vis revocari alias scientias, haberet objectum Ens speculabile, illa scientia se tam late per se extenderet, atque ipse intellectus. Deinde hoc ipso, sequeretur jam in scientiis particularibus, non dari rigorosum objectum attributionis, sed non nisi in illa scientia, ad quam reliquæ omnes revocarentur, quæ saltem ipsa, adhuc per objectum attributionis specificaretur ex dictis, quod sufficeret ad verificandam Conclusionem de specificatione scientiæ. Denique cum dentur scientiæ etiam practicæ, saltem illæ, non referent suum objectum, ad Ens speculabile.

OBJICITUR III. Objectum attributionis est scientiæ extrinsecum. Ergo illam specificare non potest.

RESPONDETUR. Si quid ipsum sit ad extrinsecum, ab extrinseco tanquam sibi proportionato, specificari poterit. Cum ergo scientia sit ad aliud, nempe ad objectum, ultimato autem ad objectum attributionis, bene ab illo specificari poterit. Deinde etiam specificatio in scientia alia est extrinseca, & hæc habetur ab objecto, alia intrinseca, & hæc habetur ab ipsa entitate scientiæ, fundante talem habitudinem ad objectum.

OBJICITUR IV. Si scientia haberet unum objectum attributionis natura sua tale in specie, sequitur scientiam esse simplicem qualitatem, sed non est simplex. Ergo.

RESPONDETUR. Ipsum objectum attributionis, non esse simplicem qualitatem, nam dicit cognitionem causarum, effectuum, specierum &c. quæ nec in ratione entis, nec in ratione scibilis sunt idem. Cæterum si objectum attributionis præcisivè sumatur, nondum scientia erit simplex qualitas, quia ratio simplicis qualitatis, non est pensanda ex præcisionibus & intentionibus nostris, sed ex eo quod est à parte rei, cum & ipsa ratio qualitatis simplicis, sit quid physicum. Jam autem à parte rei objectum attributionis spectatum, importat plura.

OBJICITUR V. Hanc sententiam non condistingui à sententia per rationem formalem *Quæ* distinguente scientias.

RESPONDETUR. In re quidem rationem objecti attributionis, non distingui realiter ab objecto formali; distingui tamen ratione; quia competunt aliqua prædicata rationi attributionis, quæ non competunt rationi formali quæ, & hæc ipsa prædicata sunt proportionata iis, quæ competunt manifestè specificativis rationibus. Nam v. g. ratio specificativa ultimo, non refertur ad aliud, in eo, quod specificatur, ut videre est in ra-

tionalitate, quæ in homine ad nihil aliud refertur, cum tamen ad illam visibilitas v. g. refertur. Jam autem ratio formalis quæ, præcisè spectata, id non importat, imò deposcit ut refertur ad objectum attributionis quæ tale. Ratio item specificativa ultimo petit ut ad se alia referantur, hoc autem non dicit ratio formalis *Quæ*, quæ talis, cum id tamen dicat ratio attributionis. Non nego tamen etiam in objecto attributionis posse aliquid commune aliis scientiis reperiri: neq; hoc obstat quominus per objectum attributionis specificentur scientiæ; sicut non obest ut rationalitas specificet hominem quantumvis in ea aliquid commune involvatur; nempe ratio Entis.

OBJICITUR VI. Unus intellectus sufficit ad omnia cognoscibilia, unus sensus communis ad omnia sensibilia. Ergo & una scientia sufficeret ad omnia scibilia.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia absurdum est idem esse objectum scientiarum & intellectus, ut dictum supra, quod absurdum non sequitur, si intellectus sufficiat ad omnia cognoscibilia, & sensus unus communis, ad omnia sensibilia. Deinde, quia potentia hoc ipso, quia potentia est, censetur communiter ad omnia illius lineæ objecta, se extendere, essetq; illa multiplicatio potentiarum sine necessitate, hinc unus v. g. intellectus, extendit se ad omnia intelligibilia. Jam autem est necessitas multiplicandi scientias, nec scientia, ex eo, quia scientia est, extendere se debet ad quodvis scibile.

OBJICITUR VII. Si specificarentur scientiæ ab objecto, deberent illa objecta quocunq; modo sumpta, habere unitatem physicam.

RESPONDETUR. Negando Sequelam. Ratio, quia huius unionis physice nulla necessitas, præcipue quia hæc pertinentia objectorum ad unam scibilitatem, nihil aliud est, quam revocabilitas eorundem ad unum attributionis objectum; & ex parte objecti exigentia, ut si cognosci perfecte debeat, debeant etiam cognosci illius species, cause, proprietates, &c.

INSTABIS. Arbitraria est divisio mundi in 4. plagas, ergo & arbitraria Divisio scientiarum.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia istius quaternarii, nullum fundamentum est in natura, quod autem materia & forma sint principia corporis naturalis, quod Quantitas sit illius passio &c. fundatum est hoc in natura, & quia objectum attributionis in hoc stat, quòd ad illud revocetur, hoc quidem tanquam principium, illud tanquam passio &c. ideo objectum Attributionis, non erit ex placito.

DIFFICULTAS VI.

De Unitate Scientiæ.

Maximè hic attendemus ad hoc; an Scientia sit simplex qualitas, de quo sit

PUN.

Punctum Difficultatis 1.

Proponuntur quedam de eo: an Scientia sit simplex qualitas.

PRÆMITTO 1. *Quod hic procedat questio non de uno actu scientifico, qui habetur per unam numero operationē intellectūs, hæc enim, quia est unus adeoque indivisibilis actus, hoc ipso simplex qualitas est. Sed procedit questio de facilitate, quæ oritur ex frequentatis actibus, proceditq; circa plura objecta, & vocari solet scientia habitualis, est item questio de scientia totali, abstrahendo ab hoc, quod habitualis sit vel non, an scilicet illa sit impartibilis, indivisibilis &c.*

PRÆMITTO 2. *Quando queritur: an scientia sit simplex qualitas non queritur: An habeat scientia partes entitativas materiales: scientia enim est spiritualis & intellectualis perfectio, sed queritur, an sit coalescens ex pluribus entitatibus spiritualibus.*

PRÆMITTO 3. *Aliud est querere: an scientia sit simplex qualitas quoad intensionem, scilicet an excludat gradus, majorem & majorem facilitatem adferentes, & de hoc in præsentinon est lis. Et aliud est querere: an scientia sit simplex qualitas, hoc est, an una eademque indivisibilis, extendat se ad plura specie objecta, ad eum modum, quo unus & indivisibilis intellectus, extendit se ad quodcunque noscibile.*

DICENDUM est 1. *Nullam esse unitatem scientiæ, quæ oriatur ex compositione physica illius scientiæ.*

PROBATUR. Quia compositio physica, est ex actu & potentia, hoc est ex forma & materia, aut consimilis, ei, quæ est inter partes continui. Tantum enim hi sunt modi compositionis physici, neutra compositio est in scientia totali. Ergo nec ulla. Minor probatur quoad primam partem. Quia actus scientiæ, non comparantur inter se sicut materia & forma physici: quia nullus actus recipitur in alio ut in subiecto, neque actuat illum, sed uterque actus, est perfectio scientiæ. Tum quia, non est ratio: cur hic potius actus habeat rationem materiæ & alter formæ physici; hocque ipso alteruter actus non esset physicè actus, si alteruter esset materia. Tum quia, si unus actus comparatur, respectu alterius ut materia, quæro: an iste actus sit unus, an multiplex? si multiplex quæro; cur non sit unus? sicut materia in physicis est una; quod si ille actus habens se per modum materiæ, est unus. Ergo plures actus scientiæ in una totali scientia, non sunt possibiles naturaliter, sicut non essent plures homines, si non esset possibilis, nisi unius hominis materia. Secunda Minoris Pars probatur. Si haberent inter se actus scientifici continuationem, talem, qualem partes continui, continuatio illorum esset, aut destructio tantum terminorum, sicut continuatio unius guttæ cum alia, per multos, est sola destructio terminorum utriusque guttæ, aut esset modus aliquis entitativus superad-

ditus qui uniat guttas; neutro modo est continuatio in scientia totali. Non per destructionem terminorum, quia res spirituales, quales sunt actus sciendi, nullos habent terminos, non item per Entitatem modalem unitivam, quia huius ponendæ inter actus scientificos, nulla est necessitas.

DICENDUM 2. *Necesse est in anima dari aliquos habitus & scientias, qui sint simplices qualitates.* Ita Suarez disp. 44. sec. II. n. 23.

PROBATUR. Quia scientia totalis, vel est simplex qualitas, vel aggregata ex pluribus, si est simplex qualitas, Ergo vera conclusio; si est aggregata ex pluribus, quæro: illa ipsa plura vel sunt aggregata ex pluribus, vel simplex qualitas, si simplex qualitas. Ergo dantur habitus, qui sunt simplices qualitates; si verò sunt aggregata ex pluribus, de illis ipsis redibit questio, deveniriq; debet ad aliquid simplex: quia omne compositum, in aliquid simplex, & omnis numerus, in unitatem resolvitur.

RESPONDEBIS. Dantur qualitates constantes ex multis, quæ tamen non resolvuntur in simplices qualitates. Sic v. g. sanitas constat ex recto habere ventriculi, cordis, capitis &c. & tamen hæc sanitas, non resolvitur in unam qualitatem simplicem, in quam enim?

CONTRA. Etiam sanitas resolvitur in unum aliquid simplex non quidem tale quod seipso & sua entitate, sit totum id, quod dicit illud aggregatum ex pluribus, sed resolvitur in aliquid simplex, quod tamen est sanitas inadaquata, & sic calor naturalis non est sanitas completa & adæquata, est tamen sanitas inadaquata & simplex quid, in ratione sanitatis oriundæ ex calore naturali.

DICENDUM est 3. *Scientia totalis quæ habereet unum idemque objectum formale immediatum, esset simplex qualitas.*

PROBATUR 1. Auctoritate Aristotelis I. posteriorum tex. 7. ubi ait scientias esse diversas, quarum principia non ex eisdem sunt. Ergo scientiæ illæ, quarum principia ex eisdem sunt, seu quarum unum motivum formale est, sunt eadem, habetq; id etiam S. Th. I. 2. 2. q. 54. art. 4.

PROBATUR 2. Tum quia scientiæ quæ habent unum idemq; formale motivum, neque multiplicantur ratione formalium objectorum, est enim idem formale ut supponitur, nec ratione materialium objectorum, quia hæc ut suppono non multiplicant scientias, ergo absolute non multiplicantur. Tum quia fides, est simplex qualitas, idque non ex eo, quod habitus fidei sit per modum potentie, nam etiam intellectus noster est potentia, & tamen indiget pluribus habitibus scientificis, ex eo quia procedit ex diversis motivis specie, hinc & fides si haberet motiva specie distincta, indigeret pluribus habitibus fidei. Ergo quod sit fides simplex qualitas, peti id debet ex eo, quod unum idemque formale motivum immediatum habeat. Ergo idem dicendum

† Bb

dum

dum de scientia, quæ idem formale motivum haberet. Tum quia unica demonstratio secundum conclusionem est simplex qualitas. Ergo & scientia habens unum formale erit simplex qualitas.

PROBATUR 3. Quia si ponatur scientia habens nonnisi unum motivum formale, nullum erit principium illam plurificandi, quod enim? & certè si se habeat cognitio huius, ita, sicut alterius v. g. si cognitio effectus aut passionis, ita se habet sicut causæ, sicut scientia est simplex qualitas respectu huius causæ, ita erit simplex qualitas etiam respectu v. g. effectus & passionis, cum ita se habeat respectu aliorum objectorum, sicut respectu unius causæ.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

OBJICITUR 1. Si scientia totalis habens unum motivum formale, esset simplex qualitas, tunc aucto habitu, respectu unius objecti materialiter diversi, augeretur etiam respectu alterius; sicut habitus fidei, æquè intenditur respectu unius objecti, atq; alijs, hoc autem scientiæ, sine fundamento tribueretur.

RESPONDETUR. Posito quòd illa scientia uni motivo inniteretur, si semel ponatur intentio respectu illius motivi, non poterit non esse intentio, cuiusq; tandem materiali applicetur illud motivum, fundamentumq; esset id asserendi, ipsa unitas motivi.

INSTABIS 1. Intellectus quamvis sit indivisibilis potentia, tamen uno habitu non perficitur respectu omnium objectorum. Ergo etiam & habitus, licet sit simplex qualitas potest intendi respectu unius objecti, & non intendi respectu alius.

RESPONDETUR. Disparitatem esse quia in casu antecedentis habetur, unde desumatur pluralitas, nempe ex diversis formalibus motivis, quæ in præsentis non haberetur.

INSTABIS 2. Habitus charitatis est simplex qualitas, & tamen inclinatur ad magis amandum Deum quàm proximum. Ergo simplex qualitas, potest intendi magis respectu unius, quàm alius objecti.

RESPONDETUR. Habitum charitatis respectu Dei inclinare ad amandum Deum magis appetitivè, quàm proximum, sed non inclinatur quasi totam suam intensiorem etiam ad amandum propter Deum proximum, impendere non possit.

INSTABIS 3. Experimur magis pueros faciles esse ex habitu temperantiæ ut non comedant carnes feria sexta, quàm ut ex eadem virtute temperent sibi à dulciariis &c. quamvis habitus temperantiæ, sit simplex qualitas. Ergo simplex qualitas, potest esse respectu unius objecti, magis intensè, quàm respectu alijs.

RESPONDETUR. Fieri potest ut qualitas simplex, respectu aliquorum objectorum magis facilius ex accidenti v. g. quia præsentatur aliquid minus difficile, & minus molestum; licet facilitas quantum est ex illa, æqualiter se ad utrumq; extendat. Sic calor facilius calefacit lignum siccum, quàm humidum, quantumvis æquali intensiōe, in utrumq; agat. Defectus ergo ille facilitatis quæ non sentitur tunc, oritur ratione materiæ, non autem ex eo, quòd alia qualitas ad hoc, alia ad illud inclinet, ut communius in hac materia dici solet.

OBJICITUR 2. Si habitus ille qui habet unum formale motivum, esset simplex qualitas, habitus principiorum & scientiæ, esset unus idemque habitus.

RESPONDETUR. Negando Sequelam. Distinguentur autem habitus principiorum & scientiæ, quia principia in seipsis habent rationem assentiendi, scientiæ autem ob principia non ergo habetur idem motivum formale in utroque habitu.

OBJICITUR 3. Quæ referuntur ad idem objectum attributionis, non est necesse esse simplicem qualitatem. Ergo nec ea, quæ eidem immediatè motivo innituntur.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia ea quæ ad idem objectum attributionis referuntur, non habent connexionem eandem, nec habent eadem motiva immediata, huic enim objecto fit assensus; quia est causa, huic: quia est effectus. Jam autem in istis quæ habent idem formale, hæc diversitas non reperitur.

INSTABIS. Ergo saltem non universaliter scientiæ per objectum attributionis distinguuntur, sed etiam aliquæ distinguuntur per objectum formale, in omnibus actibus idem.

RESPONDETUR. Cum illud formale quale, ad nullam aliam scientiam sit revocandum, conveniet ei jam una formalitas objecti attributionis. Ex alia parte erit illic attributio omnium ad idem sed intransitivi, nihil enim melius attribuitur, quam idem ad seipsum. Attributio enim est de linea unius, cum etiam ad salvandam unitatem adhibeatur, nihil autem est magis unum, quàm idem sibi. Quod si illi motivo sic defecto, conveniet ratio objecti attributionis, non erit mirum, quòd illud motivum, sit specificatum scientiam illam.

OBJICITUR 4. Si simplicitas scientiæ arguitur ex identitate motivi formalis, sequitur omnes scientias esse simplices qualitates, quia omnium idem tantum motivum est, quodlibet est aut non est.

RESPONDETUR. Conclusionem procedere de eodem immediato motivo, omnium actuum, dictum autem principium, non est nisi motivum mediatum, res autem non specificantur à mediatis & communibus, sicut nec ab ente communi, specificatur homo.

Obj-

OBJICITUR 5. Si scientia quaecunque posset esse simplex qualitas, intendi non posset, sed potest intendi. Ergo. Sequela probatur. Quia si simplex qualitas intenderetur, hoc ipso non esset simplex, sicut si unitati additur alia unitas, hoc ipso non est unitas.

RESPONDETUR. Negando Sequelam. Non enim dicimus illam scientiam fore simplicem qualitatem per exclusionem graduum, sed per exclusionem impotentiae, ad extendendum se, ad quaecunque illa scientia attingibilia.

ADDO. Quod non asseramus dari talem scientiam, sed quod si esset, simplex qualitas esset, idque titulo unitatis motivi formalis. Porro esset adhuc illa scientia simplex qualitas quantumvis respiceret diversam materialiter connexionem. Sic v. g. eadem simplex qualitas, inclinare potest ad assentiendum quod cauda gliris non sit major glire, & quod digitus non sit tantus, quantum totum corpus, nam utrobique idem est immediatum. Formale; nempe: Totum est majus sua parte. Sufficiet item simplex qualitas ut acquisito habitu hujus Conclusionis: homo est risibilis, expository inferas: Petrus est risibilis, Paulus est risibilis, quia ad has singulares idem erit motivum, nempe quia est rationalis. Identitas autem motivi formalis praeter alia spectanda est penes immediatam formalem connexionem, hinc v. g. alius habitus debet inclinare ad assensum huic conclusioni: quod rationale sit homo & alia, quod risibile sit homo. Quia ly homo, immediate connectitur cum rationali, cum risibili, mediante rationalitate. Ideo enim homo est risibilis, quia est mirativus, ideo mirativus, quia est rationalis. Sed si & unum sit motivum & connectio formalis eadem, tunc certe habitus utens illo motivo, simplex erit qualitas.

Punctum Difficultatis 3.

Decernitur de Scientia Simplicitate.

DICENDUM est. Nullam Scientiam totalem, ex iis quae dantur, esse simplicem qualitatem, ita Scotistae Suar. Hurtad. Arriaga. Citari enim solet S. Thom. 1. 2. q. 52. art. 1. & art. 2.

PROBAT I. Hurtadus, si posset esse habitus simplex qualitas, tunc posset esse duo habitus contrarii aequè intensi sed hoc falsum est. Ergo. Sequela probatur posset esse in aliquo habitus, quod materia sit incorruptibilis, potest item esse habitus circa hanc conclusionem quod Coeli sint corruptibiles, qui habitus erunt contrarii, motiva enim illorum formalia, hoc est corruptibilitas & Incorruptibilitas sunt contraria. Ergo posset dari duo habitus contrarii & quidem simul, nam simplex qualitas tota simul acquiritur, poteruntque hi habitus esse aequè intensi, quia simplex qualitas non recipit maiorem respectu unius, & minorem respectu alterius obiecti intensionem.

RESPONDERI posset, quod ille habitus esset adhuc simplex qualitas, virtute tamen sua potens extendi ad cognitionem tam hujus quam illius obiecti, sicut unus idemque intellectus, qui est simplex qualitas, id facit.

PROBATUR 2. Quia nulla de facto scientia utitur motivo non nisi uno; non ergo sumet ab unitate motivi, rationem simplicis qualitatis. Nulla item scientia quae de facto datur, habet se per modum potentiae, ut se habet habitus fidei, qui supponitur esse simplex qualitas. Ergo non est fundamentum dicendi, quod de facto detur scientia, quae sit simplex qualitas.

PROBATUR 3. Experientia. Experimur nos difficultatem subire in eliciendis aliquibus actibus intra scientiam, quantumvis jam ad alios eliciendos simus faciles. Ergo apparet habitum non contrahi, frequentatione unius actus, neque illum esse simplicem qualitatem.

RESPONDERI posset. Hanc difficultatem esse ex difficultate materiae, specierum diversitate, sed haec aliis refutabuntur.

CONFIRMATUR. Si scientia totalis esset simplex qualitas, daretur effectus ante suam causam, sed non potest dari effectus ante suam causam. Ergo. Sequela probatur. Esse habitum ante actus elicitos, est esse effectum ante causam, quia ab actibus suo modo, de quo aliis, causantur habitus. Sed si scientia esset simplex qualitas, daretur habitus ante actus elicitos. Quod ipsum probatur. Ponamus elici unum actum Logicum, hoc ipso acquireretur habitus Logice totus, quia simplex qualitas, per partes acquiri non potest, & tamen quando elicitur unus actus ut supponitur, nondum sunt alii actus Logici. Ergo dabitur habitus, ante actus elicitos.

RESPONDETUR I. Habitum qui producitur uno actu, non inclinare ad diversos actus, ab eo, à quo est productus, nisi ei addatur novus quidam modus, quo posito tum primum diversos actus à primo eliciet. Quod si novus tantum modus producitur, non producitur jam novus habitus, sed tantum perficitur.

CONTRA. Ergo saltem ex illa qualitate, & illo novo modo, non constitueretur simplex qualitas, erit enim divisibilitas, etiam existentiarum. Quod si admittit non esse simplicem qualitatem, conjunctum illud ex habitu, & modo illo de novo acquisito, consequenter admittere debet etiam illam scientiam non fore simplicem qualitatem; quia ille novus modus, nullo distinguetur ab ipso met habitu, quo enim? Hinc si conflatum ex habitu & illo modo, non est simplex qualitas, nec erit simplex qualitas habitus ille.

RESPONDEBIS 2. Posita acquisitione habitus per unum actum, non reddimur faciles ad alios actus diversos: quia defunt habitus in aliis potentiis, qui faciliunt ad apprehensionem Terminorum.

CONTRA. Tum quia primam difficultatem, quam experimur in noscendis scientificè objectis, non rejici merè in defectum v. g. apprehensionum. Ergo & posteriores difficultates, non debes rejicere. Tum quia potest haberi facilitas in apprehensionibus terminorum, & esse difficultas in ipsis assensibus. Tum quia dicam elicitò uno actu scientifico, omnes scientias acquiri, & solum esse difficultatem, in apprehensione terminorum.

RESPONDEBIS 3. Posse referri facilitatem novam, idque ad diversos actus, in intensionem ejusdem habitus.

CONTRA. Quia intelligibile quidem est, elicitò uno actu, alium similem, fieri postea intensiorè, idque ratione intensionis in habitu reperibilis, non est tamen intelligibile, quod conferat intensio, ad eliciendum actum specie distinctū.

OBJICITUR 1. Logica est una scientia. Ergo unus habitus, est una qualitas: una qualitas, est simplex qualitas. Ergo à primo ad ultimum, Logica, est simplex qualitas. Consequenter & alia scientia.

RESPONDETUR. Logicam esse unam scientiam per attributionem ad unum objectum, non per indivisionem ejusdem qualitatis.

OBJICITUR 2. Una potentia sufficit ad actus plures specie. Ergo & unus habitus, cum debeat proportionari potentia.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia potentia non nascitur ex suppositione actuum, sicut scientia habitualis, ex quarum jam suppositione non nasceretur, si posito uno actu, acquireretur tota. Ut autem proportionentur inter se scientia, & intellectus: sufficit proportio in ratione Entis spiritualis, proportio in ratione attingentia talis objecti, proportio in modo attingendi &c.

INSTABIS. Una est justitia, & tamen est complexio omnium virtutum. Ergo & una simplex qualitas scientia, poterit idem facere.

RESPONDETUR. Negando Antecedens. Nam justitia sumpta pro complexione virtutum, sunt plures distinctae omnino virtutes.

OBJICITUR 3. Scientia totalis si esset quid aggregatum ex pluribus partialibus habitibus specie distinctis, vel fieret hoc augmentum extensivum per actus solo numero distinctos, & sic habitus nunquā posset inclinare ad actus specie distinctos, non etiam per actus specie distinctos, quia actus specie distinctus, nō potest intendere habitum, inclinante ad actum, specie distinctū.

RESPONDETUR. Quod partes extensivae habitus, producantur ab actibus specie distinctis. Gradus verò intensionis ab actibus numero distinctis.

INSTABIS. Aqua extenditur non nisi additione alius guttae numero distinctae, quantitas item extenditur, mole solo numero distincta.

Ergo & habitus extendi potest, ab actibus, solo numero distinctis.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia sunt aliqua augmenta, quae nata sunt idem in specie facere, quod faciunt ea, quae praecesserunt, aut saltē nata sunt intendere vires ad producendum simile omnino. Sic v. g. secundus gradus caloris, additus primo, natus est ad id faciendum, quod facit primus hoc est ad calefaciendum, cum hoc solo discrimine, quod junctus gradus primus secundo, habeat jam vires majores ad calefaciendum; & talia augmenta dico fieri per gradus eosdem specie, & solo numero distinctos; alia augmenta sunt talia, quae non sunt nata ad id producendum, quod produciunt praecedentia, ut v. g. piper additum croco non est natum ad id faciendum quod faceret solus crocus, & tale augmentum dico fieri per specie distincta, quia autem in scientiis, una pars habitus, non potest facere id, quod facit alia pars habitus, ideo augmentum scientiarum debet fieri per habitus partiales, distinctos specie.

OBJICITUR 4. Si scientia totalis non esset simplex qualitas, possent dari duae formae oppositae, simul in eodem subiecto, & quae intensae. Hoc non potest dici, aliās posset esse etiam idem ferrum calidum in summo, & frigidum in summo. Ergo. Probatum Major. Posset dari habitus de objecto, & posset dari habitus de ejus opposito, idque & quae intensus. Ergo possent dari duae formae oppositae &c.

RESPONDETUR. Negando. Majorem & Probationis ejus Consequentiam. Ratio negandi est, quia habitus de objecto, & habitus de opposito objecti, non sunt formae oppositae, cum ad idem objectum attributionis revocentur, adeoque ad idem suo modo specificativum, quantumvis ipsa objecta materialiter accepta, sint revera opposita, sed forma opposita v. g. scientia de objecto, est error de objecto. Si ergo daretur & quae intensus habitus scientiae de objecto, & & quae intensus habitus erroris de eodem, tunc primum darentur duae formae oppositae, quod nos non asserimus.

OBJICITUR 5. Scientia est qualitas, qualitas est simplex. Ergo & scientia est simplex.

RESPONDETUR. Quod scientia partialiter accepta sit qualitas, jam autem totaliter accepta, est aggregatum ex qualitatibus.

NOTO. Si Deus infunderet habitum scientiae, consimilem speciebus universalibus, quales in perfectiorum Angelorum intellectibus admittuntur, in tali casu illa scientia, quantumvis ex diversis motivis formalibus procederet, posset esse simplex qualitas. Ratio quia nec in suo produci, praesupponeret diversos specie actus, nec repugnat simplicem qualitatem, vel si maxime potentiam, procedere ex diversis motivis.

DIFFL.

DIFFICULTAS VII.

Notantur quædam de Scientia in Comuni.

NOTO 1. *Quomodo comparari possit Scientia cum aliis habitibus intellectualibus.* Indubiè si comparatur cum errore opposito, comparabitur tanquam perfectio, cum defectu, malum cum bono, si comparatur cum opinione, comparabitur tanquam perfectum cum imperfectiori, cum imperfectiori inquam, quia melior est scientia quam opinio magisque perfectiva intellectus, quia est consecutio finis, ad quem ordinatur intellectus, nempe perceptionem veri, quæ perceptionem formalem veri, non habet opinio, quia tamen melius est opinari quam errare, quia errare, est simpliciter recedere à vero, secus opinari. Hinc comparatio scientiæ ad opinionem, est comparatio perfectioris ad imperfectius. Comparatio autem scientiæ ad errorem erit comparatio ad oppositum. Non nego tamen imperfectionem in opinione ita imbibitam esse. Ut ab ea separari non possit; hinc in Deo nunquam à Theologis ponitur opinio, utpote aliquid essentialiter imperfectum.

NOTO 2. *Quæ sit comparatio inter intellectum & scientiam.* Si comparatur scientia ad intellectum, comparabitur tanquam aliquid perfectum ad perfectius, perfectior enim est intellectus. Nam objectum illius est intelligibile, vel verum ut sic, jam autem objectum scientiæ, est tale intelligibile, tale verum, adeoque reliquæ scientiæ, habent participatum bonum, bonum autem quod spectat ad intellectum, est bonum quod participatur. Melius autem quia universalius est bonum participatum quam bonum participans, (supple inadæquate.) Deinde potentia melior est suis actibus, jam autem scientiæ actuales, comparantur ad intellectum, sicut actus ad potentiâ. Scientiæ autem habituales, comparantur ad intellectum, sicut perfectiones exigite & principiatæ à sua radice, quas sibi comparat ipsa radix, radix autem in talibus est melior, quemadmodum melior est ignis, quam calor. Non nego tamen, quod præcisè in prædicato actus melior sit actus, præ potentia.

NOTO 3. *Quæ sit comparatio scientiæ ad fidem divinam.* Si comparatur scientia cum fide divina, comparabitur tanquam imperfectius ad perfectius, licet enim careat fides evidentia, quæ est quædam perfectio linearum intelligendi, carentia tamen huius perfectionis, non deicit fidem à gradu excedendi scientiam, tam ex eo, quia id supplet alio prædicato, nempe tanto excessu certitudinis, quam ex eo, quia evidentia ordinatur ad certitudinem, ut supposuimus in ante, si ergo habeatur aliunde hæc certitudo, non erit jam necessaria illa evidentia, defectusque illius, non arguet imperfectionem.

NOTO 4. *Quæ sit comparatio scientiæ ad fidem*

humanam. Si comparatur scientia cum fide humana, comparabitur tanquam perfectius ad longè imperfectius, quia evidentia & certitudo, sunt perfectiones linearum noscendi, & quidem nullam dicentes imperfectionem, hinc & in Deo reperiuntur, fit ut defectus harum perfectionum, in fide humana, isque nulla perfectione alia suppletus, arguit imperfectionem.

NOTO 5. *Quæ sit comparatio scientiæ ad sapientiam.* Si comparatur scientia ad sapientiam, comparabitur tanquam particulare ad universalius, nam scientia non debet procedere, per causas altissimas & universalissimas: secus sapientia.

NOTO 6. *Quæ sit comparatio scientiæ ad visionem beatam.* Si comparatur scientia cum visione beata, comparabitur tanquam perfectum ad perfectissimum, nam evidentia & certitudo visionis beatæ, sunt longè majores, quam certitudo & evidentia Demonstrationis, quod Deus sit. Universaliter autem, quando aliqua perfecta sunt, ex convenientia talium prædicatorum, si aliud, dicta prædicata perfectius habeat, hoc ipso perfectius erit, idque ostendit inductio, & ita, quia homo ex eo habet perfectionem, quod intellectivus sit, cum Deus sit supremum & perfectissimum intellectivum, perfectissimè excedet hominem, hocque ipso non ex illis prædicatis sumeretur perfectio, si dato excessu in illis prædicatis, non daretur excessus perfectionis. Et quia ex eo est perfecta scientia, quia est notitia certa & evidens, cum certitudinem & evidentiam longè perfectius participet, visio Dei, hoc ipso perfectior erit.

NOTO 7. *Quæ sit comparatio scientiæ creatæ ad incretatam.* Sed hanc adumbratam habebis, ubi in Animasticis tractatur de distinctione Verbi mentis creati à Verbo mentis increato.

QUÆSTIO II.

De Divisione Scientiæ.

Attingemus imprimis divisiones communes.

DIFFICULTAS I.

Di-visio in communem Scientiarum.

Mitto divisionem scientiarum quas solemus Deo attribuere, quia hæc explicantur in prima parte, attingemus divisiones alias.

DIVIDITUR imprimis scientia in Actualem & Habitualement. Actualis est ipse actus scientificus. Habitualis est facilitas & inclinatio ad similes actus scientificos, iis à quibus hæc facilitas producta.

DIVIDITUR utraque in Mediatam & Immediatam. Immediata est, quæ sine discursu habetur, saltem formali. Mediata cum discursu.

† Bb 3

DIVI-